

Włoska koncepcja odbudowy gospodarki

Maciej Pawłowski

Po opanowaniu kryzysu sanitarnego związanego z pandemią COVID-19 Włochy rozpoczynają odbudowę gospodarki. Chcą to osiągnąć m.in. poprzez inwestycje infrastrukturalne, wsparcie eksportu i turystyki oraz tymczasową legalizację pobytu i zatrudnienia migrantów. Finansowanie części tych działań ma być realizowane ze środków pochodzących z nowego budżetu UE. Rządowy plan odbudowy gospodarki jako próba reformy kraju zwiększa szansę na porozumienie wewnątrz UE w sprawie wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027.

Prognozy Międzynarodowego Funduszu Walutowego i Komisji Europejskiej (KE) wskazują, że w 2020 r. PKB Włoch spadnie o 9,1–9,5% względem 2019 r., a bezrobocie wyniesie 12–13%. Deficyt budżetowy wzrośnie z planowanych 2,2% do 11,1% PKB, a dług publiczny – ze 135% do 159% PKB. Kryzys dotyka przede wszystkim eksport, który w 2020 r. ma się obniżyć o 11% względem 2019 r., i turystykę, której straty w drugim kwartale 2020 r., wyniosły 8,1 mld euro.

Aby zmniejszyć skalę recesji, rząd znosi ograniczenia działalności gospodarczej [ustanowione między 11 a 22 marca](#). Według Banku Włoch każdy tydzień ich trwania kosztuje gospodarkę ok. 9 mld euro. 4 maja pracę wznowiły przemysł, sklepy wielkopowierzchniowe i lokale gastronomiczne podające posiłki na wynos, 18 maja – sklepy detaliczne, zakłady fryzjerskie, ogródki restauracyjne, salony kosmetyczne, muzea i biblioteki, a 2 czerwca przywrócono ruch turystyczny.

Doraźne wsparcie gospodarki. W celu utrzymania zatrudnienia rząd zakazał pracodawcom zwalniania pracowników w okresie przestoju i wdrożył subsydiowanie wynagrodzeń w małych i średnich przedsiębiorstwach (MŚP). Pracownikom, których umowy zostały zawieszane, oraz samozatrudnionym, którzy utracili dochody, przyznano odszkodowania w wysokości 1600 euro. Dla 2 mln osób, które znalazły się w trudnej sytuacji finansowej, do końca sierpnia wypłacane będzie 400–800 euro dochodu nadzwyczajnego. W celu wsparcia rodziców w opiece nad dziećmi w czasie pandemii wprowadzono: zwiększony wymiar płatnego urlopu rodzicielskiego, świadczenie opiekuńcze w wysokości 500 euro oraz bonus na zakup usług opiekuńczych o wartości 600–1200 euro. Utrzymaniu płynności przez firmy mają pomóc: zamrożenie do 30 września zobowiązań kredytowych MŚP, ulgi podatkowe na dostosowanie działalności do wymogów sanitarnych oraz zawieszenie płatności podatków i składek na ubezpieczenia społeczne. Powstał też fundusz przyznający pożyczki do kwoty 5 mln euro dla firm zatrudniających do 500 osób. 200 mld euro przeznaczono na udzielanie przez rządową spółkę SACE gwarancji kredytowych dla eksporterów. Rząd wprowadził też przepisy umożliwiające zawieszanie na półtora roku spłaty kredytów hipotecznych osobom, które w wyniku COVID-19 straciły pracę,

zawiesiły działalność gospodarczą lub utraciły ponad 33% dochodów.

Długoterminowy plan odbudowy gospodarki. Przedstawiony 27 maja plan zakłada wspieranie firm w zakresie digitalizacji i innowacyjności oraz ich kapitalizacji, konsolidacji i odbudowy łańcuchów dostaw. Rząd zamierza też uprościć procedury administracyjne w celu przyspieszenia realizacji inwestycji infrastrukturalnych o łącznej wartości ok. 109 mld euro. Stymulowaniu gospodarki, wzrostowi zatrudnienia, promocji agroturystyki oraz wzmocnieniu ochrony krajobrazu i dziedzictwa kulturowego ma służyć transformacja ekologiczna kraju. Wzrost innowacyjności systemu edukacji będzie sposobem na zwiększenie liczby ludności z wyższym wykształceniem. Skrócenie postępowań karnych i cywilnych w sądach ma uczynić kraj bardziej przyjaznym dla inwestorów. Przewidywany jest też wzrost dochodów na skutek planowanej na 2021 r. reformy administracji skarbowej i systemu podatkowego. Jej podstawowe założenia to zwiększenie progresji i ściągłości podatków.

Podstawowe instrumenty do realizacji rządowego planu tworzy dekret z 13 maja w sprawie odbudowy ekonomicznej kraju. Zakłada on wsparcie dla firm poprzez anulowanie regionalnego podatku od działalności gospodarczej za czerwiec i umożliwienie odliczenia od podatku 60% kosztów najmu lokalu w przypadku wykazania min. 50% strat w wyniku pandemii. Rozwojowi eksportu ma służyć uruchomienie programu międzynarodowej promocji włoskich towarów i usług. Poprawie kondycji branży turystycznej służy zwolnienie jej z podatku od nieruchomości i przyznanie gospodarstwu domowemu o dochodach do 40 tys. euro rocznie dofinansowania do wakacji na terenie kraju w wysokości 150–500 euro. W celu pokrycia niedoboru siły roboczej w rolnictwie dekret przewiduje usankcjonowanie na okres 6 miesięcy pobytu i zatrudnienia migrantów nielegalnie przebywających we Włoszech. Stymulacji gospodarki ma służyć dofinansowanie 110% kosztów prac służących podniesieniu efektywności energetycznej i odporności sejsmicznej budynków.

Polityka europejska rządu. Kluczowe dla odbudowy gospodarczej kraju jest wsparcie ze strony UE. Od początku pandemii rząd zabiegał o utworzenie udzielającego grantów funduszu antykryzysowego i emisję

BIULETYN PISM

obligacji strefy euro. Deklarował też gotowość przyjęcia pomocy z Europejskiego Mechanizmu Stabilności wyłącznie w przypadku jej bezwarunkowości. Włochy poparły także hiszpańską koncepcję odbudowy unijnej turystyki. Jej założenia to opracowanie jednolitych standardów gwarantujących bezpieczne przemieszczanie się ludności wewnątrz UE oraz sfinansowanie ze środków unijnych wsparcia dla branży turystycznej i przystosowania infrastruktury lotniczej do nowych wymagań sanitarnych.

Szansa na osiągnięcie celów Włoch wzrosła po przedstawieniu 18 maja [niemiecko-francuskiej koncepcji](#) odbudowy unijnych gospodarek oraz po zaprezentowaniu 27 maja przez KE propozycji [wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027](#). Koncepcja zwiększenia budżetu UE dzięki utworzeniu programu „Przyszłe Pokolenie” w wysokości 750 mld euro, finansowanego ze wspólnych obligacji i dochodów własnych UE (m.in. podatek cyfrowy), stanowi modyfikację włoskich postulatów i rozszerza je ze strefy euro na całą Unię. Realizuje też włoski postulat bezwrotnej pomocy UE. Również utrzymanie jako priorytetów projektów cyfryzacji i [zielonej transformacji](#) jest zgodne z planem przedstawionym przez premiera Giuseppe Contego. Korzystna z punktu widzenia interesów Włoch jest też propozycja dzielenia 50 mld z polityki spójności wg kryteriów uwzględniających negatywny wpływ pandemii, w tym poziom bezrobocia wśród młodych.

Głównymi sojusznikami Włoch w negocjacjach budżetowych są Francja i Hiszpania, a przeciwnikami – Holandia, Dania, Szwecja i Austria. Kraje północy chcą, by pomoc UE dla państw południa zobowiązywała je do reform gospodarczych. Rząd włoski ostrzega, że brak odpowiedniego wsparcia dla Włoch zwiększy nastroje eurosceptyczne w tym kraju i zmniejszy popyt na towary wyprodukowane na północy UE. Za wystąpieniem państwa ze strefy euro opowiadają się prawicowe partie opozycyjne: Liga i Bracia Włoch oraz powstały podczas pandemii ruch

pomarańczowych kamizelek, który pod koniec maja zorganizował protesty w największych włoskich miastach. Wynik unijnych negocjacji będzie też miał wpływ na pozycję proeuropejskiego rządu Contego. Co prawda od lutego do maja jego poparcie wzrosło z 39,1% do 59%, jednak jest on zagrożony upadkiem ze względu na nielojalność współrządzącej [partii Italia Viva](#). Jej przykładem było uniemożliwienie uchylecia immunitetu Salviniiego poprzez zbojkotowanie posiedzenia senackiej komisji arbitrażowej.

Wnioski. Działania włoskiego rządu stwarzają szansę na pobudzenie wzrostu gospodarczego od 2021 r., a propozycja budżetu UE złożona przez KE ograniczy wzrost zadłużenia kraju w kolejnych latach. Ponadto prawdopodobny sukces w negocjacjach budżetowych oddali perspektywę zmian w rządzie. Najprawdopodobniej jednak w przyszłości konieczne będzie zastąpienie partii Italia Viva innym partnerem koalicyjnym.

Planowane przez włoski rząd reformy zwiększają szansę na przełamanie oporu państw północy wobec przedstawionej przez KE propozycji nowego budżetu UE. Jego kształt, spełniając większość włoskich postulatów, osłabia głosy domagające się wystąpienia Włoch ze strefy euro. Jednak ich wysokie zadłużenie pozostanie obciążeniem dla wspólnej waluty, co sprawi, że w jego obsłudze konieczne będzie wsparcie Europejskiego Banku Centralnego. Jeżeli okaże się ono niedostateczne, Włochy zaczną zgłaszać postulaty zwiększenia odpowiedzialności UE za długi państw członkowskich.

Polska i Włochy popierają zwiększenie wydatków i utworzenie dochodów własnych UE oraz utrzymanie wysokich nakładów na politykę spójności. Obszarem współpracy może być też poprawa ściągłości podatków m.in. poprzez walkę z rajami podatkowymi. Obydwa państwa pozostają jednak rywalami w zakresie podziału środków z funduszy UE.